

Dr sc. Damir Juras, dipl. iur.
Ministarstvo unutarnjih poslova
Republike Hrvatske
znanstveni suradnik, policijski savjetnik
Damir.Juras@xnet.hr

UDK 349.2:351.74/.76(497.5)
Originalni naučni rad
Primljen: 1. 11. 2014.
Odobren: 31. 12. 2014.

DOKAZNA SREDSTVA U DISCIPLINSKOM POSTUPKU PROTIV POLICIJSKIH SLUŽBENIKA U REPUBLICI HRVATSKOJ

SAŽETAK: U radu se, uz citiranje stajališta pravne teorije i sudske prakse, opisuju dokazna sredstva u disciplinskim postupcima protiv policijskih službenika u Republici Hrvatskoj. Ističući da prijavljenom policijskom službeniku uvijek mora biti pružena mogućnost očitovanja o svim izvedenim dokazima, autor detaljno opisuje razloge i posljedice stajališta da se pisani iskazi svjedoka i transkripti zakonito snimljenih razgovora smatraju valjanim dokaznim sredstvima. Zaključak je autora da, u slučaju sumnje u postojanje odlučne činjenice, u korist prijavljenog treba primijeniti načelo „*in dubio pro reo*“.

KLJUČNE RIJEČI: *disciplinski postupak, dokaz, dokazni postupak, policijski službenik, upravni postupak.*

Uvod

Policija je središnja služba Ministarstva unutarnjih poslova (dalje: MUP) koja obavlja poslove određene zakonom i drugim propisima. Policija građanima pruža zaštitu njihovih temeljnih ustavnih prava i sloboda i zaštitu drugih Ustavom Republike Hrvatske zaštićenih vrijednosti (čl. 2, st.1 i 2 Zakona o policiji [da-

lje: ZP], *Narodne novine* [dalje: *NN*], 34/11, 130/12)¹. Policijski službenik je službenik MUP-a, kao i službenik strane policijske službe, koji je prema međunarodnom ugovoru ili zakonu ovlašten da obavlja policijske poslove primjenom policijskih ovlasti (čl. 2, st. 1, t. 3 Zakona o policijskim poslovima i ovlastima [*NN*, 76/09, 92/14]).

Bez sposobnih, profesionalnih, učinkovitih i moralnih policijskih službenika nije moguće ostvariti zadaće koje policiji postavljaju zakon i društvena zajednica, pri čemu treba imati u vidu da se na policijske službenike, kao i na službenike u cjelini, gleda kao na zaštitnike javnog interesa. Policijski službenik odgovara za povredu službene dužnosti ako povjerene poslove i zadatke ne obavlja savjesno, stručno i u predviđenim rokovima, ako se ne pridržava ustava, zakona², drugih propisa i pravila o ponašanju za vrijeme službe ili izvan službe kada šteti ugledu službe. Policijski službenik odgovara za povrede službene dužnosti ako je povredu učinio namjerno ili iz krajnje nepažnje (čl. 93, st. 1 i 2 ZP-a).

Disciplinski postupak³ protiv policijskih službenika vodi se po odredbama ZP-a i Pravilnika o disciplinskoj odgovornosti policijskih službenika (dalje: Pravilnik [*NN*, 141/11]), a u onim pitanjima koja nisu regulirana navedenim propisima primjenjuju se

¹ „Policija (*engl. Police, njem. Polizei, franc. Police*), izvor je latinski – *politia* – koji označava upravu grada, državu ili ustav, predstavlja formaciju lako naoružanih pokretnih i posebno obučениh oružanih snaga države, odnosno naoružani odjel državne uprave. Temeljni zadatak policije je da neposredno održava javni red i mir, osigurava državni poredak, sprečava društveno nedopuštena ponašanja, sudjeluje u otkrivanju počinitelja prekršaja i kaznenih djela, te da kao aparat prinude stoji na raspolaganju organima vlasti radi osiguravanja i ostvarivanja poštivanja njihovih odluka primjenom prinude u manjem obujmu. Kako policija otkriva i otklanja ugrožavanje sigurnosti određenog poretka ona na taj način ostvaruje i osobnu i imovinsku sigurnost građana“ (Šegvić, 2000: 34).

² „Izvorište policijskih moći je zakon i ništa više“ (Janssens, 1997: 328).

³ U pravnoj teoriji i zakonodavstvu, kao sinonim za disciplinski postupak, koristi se izraz postupak zbog povrede službene dužnosti.

odredbe zakona kojim se uređuje opći upravni postupak (čl. 100, st. 1 ZP-a)⁴. Dakle, disciplinski postupak protiv policijskih službenika je upravni postupak, koji završava donošenjem rješenja (upravnog akta) o odgovornosti policijskog službenika.

Kako u ZP-u nema odredbi o dokaznim sredstvima, to se na dokazivanje u disciplinskom postupku primjenjuju odredbe Zakona o općem upravnom postupku (dalje: ZUP [NN, 47/09]).

Dokazivanje u upravnom postupku

Rješavanju upravnih stvari uvijek prethodi utvrđivanje pravno relevantnih činjenica u upravnom postupku koje se odnose na neko stanje, događaj, pravo i sl., što je bitno (odlučno) za rješavanje upravne stvari. Procesne radnje koje se poduzimaju radi utvrđivanja pravno relevantnih činjenica u upravnom postupku nazivaju se dokazivanje. Dokazi su činjenice kojima se utvrđuje predmet dokaza, dok su dokazna sredstva izvori dokaza, tj. forme u kojima su sadržani činjenični podaci koji se koriste kao dokazi u postupku. Vrijednost dokaza je velika jer se pomoću njih utvrđuju pravno relevantne činjenice, no kakvu će vrijednost imati pojedini dokaz to ovisi od njegovog odnosa prema činjenici koja se utvrđuje. Činjenice koje nisu pravno relevantne za rješa-

⁴ Obrazlažući određivanje Zakona o općem upravnom postupku kao postupovnog propisa u disciplinskim postupcima protiv državnih službenika, Pičuljan je istaknuo da se time „otklanja nelogičnost da se upravni akt o odgovornosti službenika, čiju zakonitost ispituje upravni sud, donosi po pravilima kaznenog postupka“ (Pičuljan, 2006: 40. „Zakon o općem upravnom postupku je procesni zakon sa vrlo razrađenim procesnim odredbama, koji pruža dobru supsidijarnu procesnu osnovu za disciplinski postupak, jer sadrži odredbe koje osiguravaju pravilno i zakonito postupanje uz uvažavanje pravnih maksima zaštite prava i interesa stranke u postupku, utvrđivanje činjeničnog stanja procesno pravilnim izvođenjem dokaza. kao i činjenično-pravnog zaključka, i stvaranja kvalitetne podloge za pravilnu primjenu materijalnog propisa“ (Marinković, 2009: 344).

vanje upravne stvari ne utvrđuju se, niti se uzimaju u obzir ako su u postupku izvedene.

Bit dokaznog postupka jeste da se utvrdi materijalna istina. Načelo materijalne istine (čl. 8 ZUP-a) znači obvezu tijela koje vodi upravni postupak da u tom postupku utvrdi stvarnu istinu, koja u činjeničnom smislu odražava pravo stanje stvari, jer je to bitno za pravilnu primjenu materijalnog propisa na temelju kojeg se rješava upravna stvar. Službena osoba samostalno i po načelu slobodne ocjene dokaza utvrđuje činjenice (čl. 9 ZUP-a). „Načelo ocjene dokaza u vezi je sa načelom materijalne istine. U upravnom postupku nisu propisana pravila i uvjeti prema kojima ili pod kojima tijelo koje vodi postupak mora smatrati neku činjenicu istinitom. Isto tako, u upravnom postupku se, po pravilu, ne traži da se svaka činjenica mora dokazati unaprijed određenim dokaznim sredstvima (npr. iskazom dva svjedoka, javnom ispravom, očevitom i sl.). Pravo primjene tog načela pripada službenoj osobi koja rješava upravnu stvar i koja donosi rješenje“ (Lilić, 2010: 415). Načelo samostalnosti se temelji na načelu zakonitosti (čl. 5 ZUP-a), prema kojem je službena osoba dužna prilikom rješavanja upravne stvari pridržavati se zakona i podzakonskih akata, a ne smije uvažavati intervencije i naloge nadređenih koji nisu utemeljeni na zakonu.⁵

Službena osoba u postupku utvrđuje činjenično stanje svim sredstvima prikladnim za dokazivanje, te u tu svrhu može pribav-

⁵ „Ipak, načelo samostalnosti, međutim, podrazumijeva mogućnost utjecaja viših instanci na niže instance koje rješavaju u upravnim stvarima, ali samo na temelju općih akata (npr. obveznih uputa ili stručnih uputa). Prema tome, načelo samostalnosti isključuje mogućnost utjecaja u konkretnom slučaju, ali dopušta mogućnost utjecaja u općim situacijama (npr. vlada zauzme stav da treba odbiti sve zahtjeve za izdavanje dozvole za nošenje oružja osobama ispod 25 godina starosti zbog porasta kriminaliteta)“ (Lilić, 2010: 416).

viti isprave, saslušati svjedoke, pribaviti nalaze i mišljenje vještaka i obaviti očevid (čl. 58, st. 1 ZUP-a).⁶

Zakon samo primjerice navodi dokazna sredstva koja se najčešće koriste u upravnom postupku.⁷ Svi dokazi načelno imaju

⁶ „8.1. Odgovarajući na navode podnositelja o uporabi nezakonito pribavljenih dokaza u disciplinskom postupku, Ustavni sud podsjeća da ZUP omogućuje dokazivanje svim dokaznim sredstvima prikladnim za dokazivanje, pri čemu službena osoba samostalno i po načelu slobodne ocjene dokaza utvrđuje činjenice. Disciplinski je postupak po svojoj prirodi hitan, u upravnim stvarima se postupa što je moguće jednostavnije, bez odgode i uz što manje troškova. U disciplinskom postupku u pravilu ne dolazi do opasnosti kršenja ljudskih prava u opsegu u kojem je to moguće u kaznenom postupku, a i same posljedice disciplinskog postupka bitno su drugačije nego posljedice kaznenog postupka. Disciplinski postupak protiv policijskih službenika je upravni postupak, čija je svrha uredno i učinkovito obavljanje službe, uz zaštitu časti i ugleda policijskih službenika i službe unutarnjih poslova u cjelini, te se stoga u disciplinskom postupku primjenjuju i različiti dokazni standardi nego u kaznenom postupku. Ustavni sud u tom smislu podsjeća da je u predmetu Šikić protiv Hrvatske (presuda, 15. srpnja 2010, zahtjev br. 9143/08, § 53) ESLJP prihvatio stav Ustavnog suda da postoji „različit standard dokaza koji se traži u stegovnom postupku od onoga koji se traži za osuđujuću odluku u kaznenom postupku“, Ustavni sud, Odluka U-III-4798/2010 od 12. 06. 2014, www.usud.hr; „U upravnom postupku, načelno, svi su dokazi (dokazna sredstva) izjednačeni i svaka se činjenica može dokazivati svim dokaznim sredstvima, s tim što dokazno sredstvo mora po formi i sadržaju biti podobno za utvrđivanje stanja stvari i mora odgovarati pojedinom slučaju“ (Krijan, 2006: 280).

⁷ „Dašto, upravni postupnik naznačuje samo najvažnije vrste dokaznih sredstava, ona za koja bi se moglo tvrditi da su tipična, te ponajčešće porabljena, i s razloga takvoga podesna da ih se u Zakonu izrijekom naznači. To znači da je službena osoba koja postupak vodi, glasom one iste dokazne maxime, vlastna porabiti i kakva druga, moglo bi se reći, atipična dokazna sredstva – kada smatra da su podesna za utvrđivanje pravoga stanja stvari ili da odgovaraju pojedinomu slučaju” (Babac, 2004: 885); „Zakonodavac je Zakonom o općem upravnom postupku javnopravnom tijelu otvorio mogućnost utvrđivanja činjeničnog stanja svakim sredstvom prikladnim za dokazivanje. Međutim, i izričito je naveo neka dokazna sredstva, i to: isprave, saslušanje svjedoka, nalaz i mišljenje vještaka te očevid. Može se ustvrditi kako su izričito navedena samo u praksi najkorištenija dokazna sredstva među kojima će se za doka-

jednaku dokaznu snagu, odnosno u disciplinskom (upravnom) postupku nema stupnjevanja dokaza.⁸ Nije potrebno dokazivati činjenice o kojima javnopravno tijelo vodi službenu evidenciju, općepoznate činjenice, činjenice koje su poznate službenoj osobi, ni činjenice koje propis pretpostavlja ali je dopušteno dokazivati nepostojanje tih činjenica. Službena osoba koja vodi postupak nije ograničena samo na činjenice koje iznosi stranka niti na dokaze koje stranka podnosi ili predlaže. Službena osoba može po službenoj dužnosti u tijeku cijelog postupka izvesti svaki dokaz ako smatra da je to potrebno radi razjašnjenja stvari (čl. 51, st. 2 i 58, st. 2 ZUP-a).

Izvođenje dokaza ispravama, saslušanjem svjedoka, vještačenjem i očevidom je jasno zakonski regulirano (čl. 60–69 ZUP-a) i ne izaziva značajnije dvojbe odnosno prijepore u upravnoj i sudskoj praksi, odnosno pravnoj teoriji (Krijan, 2006; Lilić, 2010). Isprava je pismeno kojim se potvrđuje neka činjenica ili drugo svojstvo. Dokazivanje se izvodi javnim ili privatnim ispravama. Razlikovanje javnih od privatnih isprava posljedica je njihove različite dokazne snage. Javne isprave dokazuju ono što se u njima utvrđuje ili potvrđuje. Ako postoji sumnja u vjerodostojnost isprave službena osoba će po službenoj dužnosti ili na zahtjev stranke provjeriti vjerodostojnost takve isprave kod suda, odnosno javnopravnog tijela koji su takvu ispravu izdali (čl. 60 ZUP-a).

zivanje neke činjenice odabrati u svakom konkretnom slučaju najpogodnije sredstvo. Stoga, tijelo koje izvodi i ocjenjuje dokaze ne može neko dokazno sredstvo vrednovati kao sredstvo s jačom ili slabijom dokaznom snagom u odnosu na druga, jer su sva dokazna sredstva prema pravnoj snazi izjednačena“ (Đerđa, 2010: 151); Bukljaš navodi da „u upravnom postupku dokaz može biti sve što u konkretnom slučaju može razjasniti određenu činjenicu“ (Bukljaš, 1974: 445).

⁸ „(...) o činjenicama koje će se uzeti kao dokazane odlučuje ovlaštena službena osoba po svom uvjerenju, na temelju savjesne i brižljive ocjene svakog dokaza zajedno, te na temelju rezultata cjelokupnog postupka. U upravnom postupku nema stupnjevanja dokaza“ (Upravni sud Republike Hrvatske, Us-13900/2009-4 od 18. 2. 2010).

Svjedok može biti svaka osoba za koju se smatra da ima saznanja o određenim činjenicama i koja svoja saznanja može priopćiti (čl. 62 ZUP-a). Svjedoku se ne smiju postavljati sugestivna pitanja, tj. pitanja u kojima je već u samom pitanju sadržana uputa kako treba na njega odgovoriti, niti kapciozna pitanja, tj. pitanja koja sadrže prešutnu pretpostavku da je prijavljeni službenik iskazao nešto što nije iskazao. Svjedoka treba, u pravilu, ispitati na način da se prijavljenom službeniku omogući da se sučeli s njim i da mu postavlja pitanja, bilo u fazi istrage povrede službene dužnosti, bilo na usmenoj raspravi u disciplinskom postupku ili u nekom drugom postupku, npr. kaznenom ili prekršajnom postupku koji se vodi povodom istog životnog događaja (Marković, 2011). Svaka osoba pozvana kao svjedok dužna je da svjedoči (čl. 63, st. 1 ZUP-a). Ako svjedok ili vještak bez opravdanog razloga izostane sa usmene rasprave ili odbije da svjedoči službena osoba može da ga rješenjem novčano kazni u iznosu do 50% prosječne godišnje bruto plaće ostvarene u Republici Hrvatskoj (čl. 67 ZUP-a). Privođenje svjedoka nije moguće. Kad je za utvrđivanje ili ocjenu određene činjenice koja je bitna za rješavanje upravne stvari potrebno posebno stručno znanje kojim službena osoba ne raspolaze, dokaz se može izvesti vještačenjem (čl. 65, st. 1 ZUP-a). U vezi sa vještačenjem treba razlikovati nalaz vještaka (objektivne činjenice i okolnosti) od mišljenja vještaka (subjektivna stručna ocjena utvrđenih činjenica i okolnosti). Očevid se provodi kad je za utvrđivanje neke činjenice ili za razjašnjenje bitnih okolnosti potrebno neposredno opažanje službene osobe (čl. 68, st. 1 ZUP-a).

Sporna dokazna sredstva u disciplinskom postupku

Najčešće osporavana dokazna sredstva u disciplinskom postupku su službene bilješke i zapisnici sačinjeni u policiji i pred drugim nadležnim tijelima, te transkripti razgovora snimljenih

provedbom posebnih dokaznih radnji (temeljem sudbenog naloga).

Službene bilješke i zapisnici sačinjeni u policiji i pred drugim nadležnim tijelima

Službenici protiv kojih se vode disciplinski postupci često traže da se iz dokazne građe izdvoji službena bilješka o razgovoru s određenom osobom ili pak zapisnik o uzimanju izjave prijavljenog ili svjedoka koji je sačinjen od strane policijskih službenika, suca istrage, na raspravi u drugom upravnom ili sudskom postupku, a na okolnosti (činjenice) koje su pravno relevantne za rješavanje upravne stvari. Upravna i sudska praksa imaju jedinstven stav, utemeljen na čl. 58 ZUP-a (u prijašnjem Zakonu o općem upravnom postupku [dalje ZUP/91], NN, 53/91, 103/96, dokazna sredstva su bila propisana čl. 159, st. 2) i neprijepornom stavu pravne teorije⁹, da su to valjana dokazna sredstva.¹⁰

⁹ Uzimajući u obzir odredbu čl. 159 ZUP-a/91 i dotadašnju ustavnu sudsku praksu, Rajko navodi kako „nema zapreka za korištenje službenih bilješki ni u stegovno pravnom okviru uređenom Zakonom o državnim službenicima i Zakonom o općem upravnom postupku“ (Rajko, 2005: 13).

¹⁰ „... službene bilješke u fazi njihova nastanka nisu nezakonito pribavljeni materijali ni s aspekta potencijalnog budućeg kaznenog postupka, niti s aspekta disciplinskog postupka. Oni postaju nezakonit dokaz tek ako se koriste u kaznenom postupku. Njihovo korištenje u druge (zakonite) svrhe nije zabranjeno“ (Ustavni sud, U-III-691/2001 od 16. 2. 2005. godine), www.usud.hr; „Upotreba iskaza dobivenih tijekom policijskih izvida i sudske istrage u svrhu dokazivanja sama po sebi nije protivna stavcima 1. i 3. (d) članka 6., uz uvjet da je poštivano pravo na obranu“ (presuda Europskog suda za ljudska prava u predmetu Vanjak protiv Hrvatske od 14. siječnja 2010), Zahtjev br. 29889/04, www.pravosudje.hr: „10. Ustavni sud ističe da izvođenje dokaza u disciplinskom postupku čitanjem pisanih zabilješki o obavljenim obavijesnim razgovorima sa svjedocima (tijekom policijskih izvida) ne uzrokuje samo po sebi povredu prava na pravično suđenje, pod uvjetom da je, u konkretnom slučaju, policijskom službeniku protiv kojeg se postupak vodio bilo omogućeno upo-

Transkripti razgovora snimljenih provedbom posebnih dokaznih radnji

Ako se kaznena istraga ne može provesti na drugi način ili bi to bilo moguće samo uz nerazmjerne teškoće, na pisani obrazloženi zahtjev državnog odvjetnika, sudac istrage može protiv osobe za koju postoje osnove sumnje da je sama počinila ili zajedno s drugim osobama sudjelovala u kaznenom djelu iz čl. 334 Zakona o kaznenom postupku (dalje ZKP [NN, 152/08, 76/09, 80/11, 91/12 – Odluka i Rješenje USRH, 143/12 i 56/13, 145/13]), pisanim obrazloženim nalogom odrediti posebne dokazne radnje (Veić, 1996; Krapac, 2003; Pavišić, 2005)¹¹ kojima se privremeno ograničavaju određena ustavna prava građana (čl. 332, st. 1 ZKP-a). Kao jednu od osam posebnih dokaznih radnji zakon propisuje „nadzor i tehničko snimanje telefonskih razgovora i drugih komunikacija na daljinu“. Ta mjera se sastoji u „presretanju“ komunikacijskih poruka, a ono se pak sastoji u tajnom nadzoru i/ili snimanju razgovora koji se vode sredstvima komunikacije na daljinu. Snimke, isprave i predmeti pribavljeni provedbom posebnih dokaznih radnji mogu se upotrijebiti kao dokaz u kaznenom postupku (čl. 333, st. 1 ZKP-a). Ako bi snimka bila bazirana na nezakonitom sudskom nalogu, odnosno nalogu koji nije detaljno obrazložen i ne ukazuje na to kako se cilj nije mogao postići drugim mjerama, tada bi njegovo korištenje bilo nezakonito.¹²

znati se sa sadržajem službenih zabilješki i iznijeti svoje primjedbe“ (Ustavni sud, U-III-2114/2009 od 14. 2. 2013, www.usud.hr).

¹¹ Zakon o kaznenom postupku (NN, 110/97, 27/98, 58/99, 112/99, 58/02, 143/02, 115/06 [dalje: ZKP/97]) je u čl. 180–183 za taj institut koristio termin „posebni izvidi kaznenih djela“.

¹² „Zakon o kaznenom postupku nadovezuje nedopuštenost uporabe u kaznenom postupku dokaza pribavljenih nezakonito određenim posebnim izvidnim mjerama i time zaštićuje spomenuta ustavna prava građana u inače dopuštenoj primjeni posebnih izvidnih mjera“ (Ustavni sud, U-III-857/2008 od 1. listopada 2008, www.usud.hr).

Posebne dokazne radnje mogu biti, a u praksi su i bile, određene prema policijskim službenicima ili pak sadržaj razgovora policijskog službenika može biti evidentiran zbog njegove komunikacije s osobom prema kojoj su te radnje određene, odnosno nadzirana komunikacija drugih osoba može upućivati na nezakonito postupanje policijskog službenika. Dok je na snazi bio ZKP/97 Upravni sud Republike Hrvatske je prihvatio stav upravne prakse da se transkripti (prijepisi) snimljenih razgovora mogu koristiti kao dokaz u disciplinskom postupku.¹³ Prema sadašnjoj regulativi, te stajalištu državnih odvjetništava i sudova, u postupku zbog povrede službene dužnosti nije moguće koristiti dokaze pribavljene posebnim dokaznim radnjama (u kaznenom postupku dokaz je snimka razgovora pribavljena posebnom dokaznom radnjom). Rezultati takvih dokaznih radnji mogu se koristiti samo u kaznenom postupku, a cjelovita snimka, zapis i dokumentacija se čuvaju zapečaćeni u državnom odvjetništvu. Iz toga proizlazi da se rezultati posebnih dokaznih radnji ne mogu koristiti u nekom drugom, pa tako ni u disciplinskom postupku (čl. 332, 331, st. 1, 335, st. 6 i 338, st. 1 ZKP-a).

Međutim, transkripti (pisani sažeci nadzirane komunikacije), koje policija sastavlja za operativne potrebe tijekom provedbe po-

¹³ „Što se tiče prigovora tužitelja da korištenje podataka prikupljenih tajnim izvidima nije dozvoljeno u disciplinskom postupku, valja reći da je isti neosnovan i da ga je pravilno otklonilo tuženo tijelo navodeći da se sukladno članku 159. Zakona o općem upravnom postupku (*Narodne novine*, br. 53/91) činjenice u upravnom postupku utvrđuju svim raspoloživim dokaznim sredstvima“ (Upravni sud, Us-3144/2010-6 od 8. rujna 2010). Pozitivan stav o uporabi transkripata u disciplinskom postupku Upravni sud Republike Hrvatske iskazao je i u presudama: Us-876/2007-4 od 5. 1. 2007, Us-4778/2007-6 od 12. 9. 2007, Us-13900/2009-4 od 19. 10. 2010, Us-13685/2009-4 od 13. 4. 2011, Us-1091/2010-6 od 19. 5. 2010, Us-4242/2010-4 od 10. 6. 2010, dok je pozitivan stav o tome Ustavni sud Republike Hrvatske iskazao u odlukama: U-III-2601/2004 od 23. 11. 2006. i U-III-2220/2002 od 15. 9. 2004, www.usud.hr, u Odluci U-III-247/2009 od 30. 6. 2009, te u Odluci U-III-4798/2010 od 12. 6. 2014. (točka 8 Odluke), www.usud.hr.

sebnih dokaznih radnji (čl. 337, st. 1 ZKP-a, čl. 5 i 35 Pravilnika o načinu provođenja posebnih dokaznih radnji, *NN*, 102/09), mogu se koristiti kao valjano dokazno sredstvo u disciplinskom postupku nakon što se sa transkripata odlukom MUP-a, kao vlasnika dokumenta, skine oznaka tajnosti (čl. 2, 11, 12, st. 1, 16, st. 1 Zakona o tajnosti podataka, *NN*, 79/07, 86/12).

Ako se prilikom provedbe posebnih dokaznih radnji zabilježe podaci i obavijesti koji upućuju na kazneno djelo počinjeno od strane policijskog službenika, tada će transkripti o tome moći biti dokaz u disciplinskom postupku povodom istog životnog događaja, s obzirom na to da je članom 93, st. 3 i 4 ZP-a propisano da postoji usporednost (paralelnost) i odvojenost disciplinske i kaznene odgovornosti, pa za isto (činjenično) djelo, ako su njime ostvarena obilježja povrede službene dužnosti i kaznenog djela, policijski službenici odgovaraju po obje navedene osnove (Juras, 2013).

Ako se prilikom provedbe posebnih dokaznih radnji zabilježe podaci koji ne upućuju na kazneno djelo navedeno u čl. 334 ZKP-a, ali upućuju na povredu službene dužnosti, tada se taj dio transkripata može upotrijebiti u disciplinskom postupku protiv policijskog službenika jer se radi o valjanom dokaznom sredstvu u disciplinskom postupku. Naime, Vrhovni sud Republike Hrvatske je zauzeo stajalište da je moguće korištenje saznanja prikupljenih posebnim izvidima, odnosno posebnim dokaznim radnjama, za kaznena djela za koja se progoni po službenoj dužnosti izvan kataloga djela za koja se posebne dokazne radnje mogu odrediti, tj. da se otkrića o tim djelima ne izdvajaju iz spisa i da se mogu upotrijebiti pri ispitivanju osumnjičenika, kao i druge obavijesti, odnosno kao rezultati općih izvida (presuda Kzz-3/2004 od 17. 8. 2004).¹⁴ Dakle, navedeni nalazi ne mogu biti dokaz u kaznenom

¹⁴ Očitujući se o dokaznoj snazi podataka i obavijesti koje upućuju na neko drugo kazneno djelo navedeno u čl. 181 ZKP-a/97 (sada čl. 334 ZKP-a), a ne ono koje je obuhvaćeno nalogom, Vrhovni sud je u presudi IV Kž-109/03-3

postupku, ali su transkripti u tim slučajevima nositelji „policijskih“ (neformalnih) dokaza (kao i službene bilješke policijskih službenika o obavljenim razgovorima tijekom kriminalističkog istraživanja), pa je nesporno da bi se oni mogli koristiti u disciplinskom postupku kako se koriste službene bilješke i zapisnici o uzimanju izjava u postupku koji prethodi ili se vodi usporedo sa disciplinskim postupkom.

Zaključak

ZUP omogućuje dokazivanje svim sredstvima prikladnim za dokazivanje, i to znatno olakšava i ubrzava rad disciplinskih sudova koji odlučuju o disciplinskoj odgovornosti policijskih službenika. U tom kontekstu važno je ponoviti da je Europski sud za ljudska prava u predmetu *Šikić protiv Hrvatske* potvrdio stajalište Ustavnog suda Republike Hrvatske da postoje različiti dokazni standardi u disciplinskom i kaznenom postupku, te da je Europski sud za ljudska prava u presudi *Vanjak protiv Hrvatske*, kao i u presudi *Trubić protiv Hrvatske* (zahtjev broj 44887/19, odluka od 2. 10. 2012, točka 29, www.usud.hr), potvrdio stajališta hrvatskih sudova da izjava svjedoka ne mora uvijek biti data pred disciplinskim sudom, odnosno da je bitno osigurati mogućnost prijavljenom policijskom službeniku da se upozna sa dokumentima, osporava ih i komentira.

Na taj način disciplinski sudovi mogu poštivati načelo hitnosti (čl. 101 ZP-a) i načelo učinkovitosti i ekonomičnosti (čl. 10 ZUP-a).

Pružanjem mogućnosti policijskom službeniku protiv kojeg se vodi disciplinski postupak da se očituje o svim izvedenim doka-

od 28. 10. 2004. naveo: „Ovim načinom prikupljeni podaci i obavijesti mogu imati jedino spoznajnu vrijednost i to samo prilikom ocjene postoje li osnove sumnje temeljem kojih će državni odvjetnik zatražiti izdavanje naloga za primjenu mjere iz čl. 180. ZKP-a, sada za novootkrivena djela predviđena katalogom kaznenih djela iz čl. 181. ZKP-a (...)“.

zima, pa i onima čiju valjanost prijavljeni policijski službenici često osporavaju, njima se osigurava poštivanje prava na pravično suđenje (čl. 29 Ustava Republike Hrvatske, *NN*, 56/90, 135/97, 113/00, 28/01, 76/10, 5/14; čl. 6 Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, *NN – Međunarodni ugovori*, 18/97, 6/99, 8/99, 14/02, 1/06, 2/10).

Korištenjem službenih bilješki policijskih službenika i zapisnika o uzimanju izjava svjedoka omogućava se utvrđivanje materijalne istine i u onim predmetima u kojima svjedoci odbijaju da se odazovu pozivu disciplinskog suda ili je slučaj da su svjedoci strani državljanima koji ne prebivaju u Hrvatskoj (npr. u slučajevima prijave da su policijski službenici uzeli mito ili su naplatili kaznu u prometu a nisu za to izdali potvrdu nego su novac protupravno zadržali za sebe). Navedeni dokazi su bitni i iz razloga što se oni sačinjavaju neposredno po inkriminiranom događaju, kada svjedoci ne znaju u koje sve svrhe njihovi iskazi mogu poslužiti, odnosno da postoji mogućnost da će biti izvedeni i u disciplinskom postupku protiv policijskog službenika, pa govore bez većeg promišljanja (kalkuliranja) o posljedicama iskaza. Također, neposredno po događaju policijski službenici, protiv kojih će možda biti pokrenut disciplinski postupak, nisu u mogućnosti da utječu na iskazivanje tih svjedoka.

Pisani iskazi svjedoka iz nekog drugog postupka mogu koristiti i radi sprečavanja dodatnog traumatiziranja posebno osjetljivih („ranjivih“) svjedoka (Pajčić, 2005), koji su već više puta ispitiivani o svojim izuzetno negativnim iskustvima (slučajevi nasilja u obitelji, seksualnog napastvovanja, djela na štetu djece i maloljetnika, ozbiljnih prijetnji i sl.).

Transkripti su od velike važnosti jer se koruptivna djelatnost odvija u tajnosti, pa se dokazi o koruptivnom djelovanju policijskih službenika često mogu prikupiti jedino provedbom posebnih dokaznih radnji.

Osim što se omogućavanjem prijavljenom policijskom službeniku da sudjeluje u disciplinskom postupku osigurava poštivanje prava na pravično suđenje, disciplinski sud uvijek mora voditi računa da, ukoliko odlučna činjenica nije utvrđena sa potpunom izvjesnošću, u korist prijavljenog policijskog službenika treba primijeniti načelo „*in dubio pro reo*“.

Literatura

- Babac, B. (2004). *Upravno pravo*, Osijek: Pravni fakultet u Osijeku.
- Bukljaš, I. (1974). *Privredno pravo sa osnovama prava*, Zagreb: Školska knjiga.
- Đerđa, D. (2010). *Opći upravni postupak u Republici Hrvatskoj*, Zagreb: Inženjerski biro.
- Janssens, E. (1997). Policijska etika i kontrola policije u demokratskom društvu. *Izbor članaka iz stranih časopisa*, br. 4, Zagreb: Ministarstvo unutarnjih poslova, str. 324–334.
- Juras, D. (2013). Odvojenost disciplinske i kaznene, odnosno prekršajne odgovornosti policijskih službenika. *Policija i sigurnost*, br. 2, Zagreb: Ministarstvo unutarnjih poslova, str. 268–283.
- Krapac, D. (2003). *Zakon o kaznenom postupku i drugi izvori hrvatskog postupovnog prava*, Zagreb: Narodne novine.
- Krijan, P. (2006). *Komentar Zakona o općem upravnom postupku*, Zagreb: Novi informator.
- Lilić, S. (2010). *Upravno pravo, Upravno procesno pravo*, Beograd: Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu.
- Marinković, R. (2009). Supsidijarna primena opštih procesnih zakona u postupku utvrđivanja disciplinske odgovornosti državnih službenika, *Bilten sudske prakse Vrhovnog suda Srbije*, br. 3, Beograd: Službeni glasnik, str. 335–348.

- Marković, S. (2011). Još o povredi prava na pravično suđenje u odnosu na nemogućnost neposrednog saslušanja svjedoka, *Informator*, br. 5445, Zagreb: Novi informator, str. 15–16.
- Pajčić, M. (2005). Ugroženi svjedoci u kaznenom postupku. *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*, br. 1, Zagreb: Hrvatsko udruženje za kaznene znanosti i praksu, str. 33–62.
- Pavišić, B. (2005). *Komentar Zakona o kaznenom postupku*, Rijeka: Žagar.
- Pičuljan, Z. (2006). Temeljni instituti novoga službeničkog zakonodavstva, u: *Europeizacija uprave i primjena Zakona o državnim službenicima* (ur. Foretić, D.), Zagreb: Novi informator, str. 11–43.
- Rajko, A. (2005). Još o promjenama u postupku zbog teške povrede službene dužnosti, *Informator*, br. 5440–5441, Zagreb: Novi informator, str. 13.
- Šegvić, S. (2000). *Obrana i unutarnji poslovi u ustavnopravnom sustavu Republike Hrvatske*, Split: Veleučilište u Splitu.
- Veić, P. (1996). Kaznenopravne mogućnosti suzbijanja organiziranog kriminaliteta, *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*, br. 2, Zagreb: Hrvatsko udruženje za kaznene znanosti i praksu, str. 669–685.
- www.pravosudje.hr.
- www.usud.hr.

EVIDENCE IN DISCIPLINARY PROCEEDINGS AGAINST POLICE OFFICERS IN THE REPUBLIC OF CROATIA

SUMMARY: Along with the quoted opinions from legal theory and jurisprudence, this paper describes the evidence in the disciplinary proceedings against police officers in the Republic of Croatia.

By emphasizing that a reported police officer always has to be given the opportunity to respond to all the evidence presented, the author describes in detail the reasons and consequences of the view that written statements of witnesses and transcripts of lawfully recorded conversations are considered valid evidence. The author concludes that in the case of suspicion in the existence of relevant facts, in favour of the reported officer, the principle *in dubio pro reo* should be applied.

KEY WORDS: *disciplinary proceedings, evidence, evidentiary proceedings, police officer, administrative proceedings.*